

**YURAK YETISHMOVCHILIGINING OQIBATLARINI TAHLIL
QILISH**

Shaxnoza Maxmarasulova Meyliboy qizi

*RIKIATM(respublika ixtisoslashtirilgan kardiologiya ilmiy amaliy tibbiyot
markazi)*

Annotatsiya: *Ushbu tezisda yurak yetishmovchiligining oqibatlarini tahlil qilish, yurak yetishmovchiligi hodisalarining yanada ortishi, o'tkir yurak yetishmovchiligining rivojlanishi, yurak yetishmovchiligi kasalligi, uning paydo bo'lishi, belgilari, kelib chiqishi, diagnostikasi to'g'risida batafsil bayon qilingan.*

Kalit so'zlar: *yurak yetishmovchiligi, qon aylanish, kompensator gipertrofiyasi, aldosteron sekretiya, klapan poroklari.*

Kirish:

Surunkali yurak yetishmovchiligi uzoq vaqt mobaynida takomillashadi va xarakterli belgilar majmuasi bilan namoyon bo'ladi. Dam olish yoki jismoniy mashqlar paytida organlar va to'qimalarning yetarli darajada perfuziyasi bilan bog'liq bo'lgan va ko'pincha tanadagi suyuqlikni ushlab turish bilan bog'liq. Hozirgi kunda dunyoda yurak yetishmovchiligi sindromi bilan kasallangan 25 milliondan ortiq odam bor.

Yurak yetishmovchiligi, yurak qonni samarali pompalamoqchi bo'lgan holat, ko'pincha yurak mushaklarining oddiy zaiflashuvi sifatida qabul qilinadi. Biroq, uning ta'siri yurakdan ancha uzoqqa cho'zilib, butun tanada domino effektini yaratib, bemorlarning hayoti uchun chuqur oqibatlarga olib keladi. Yurakning kislorodli qonni tanaga samarali etkazib bera olmasligi murakkab hodisalar zanjirini keltirib chiqaradi. Tana suyuqlikni ushlab turish, qon bosimini oshirish va yurak tezligini tezlashtirish orqali kompensatsiya qilishga harakat qiladi. Bu mexanizmlar vaqtinchalik yengillikni taqdim etsa-da, oxir-oqibatda allaqachon zaiflashgan yurakni yanada zo'riqtirib, yomon tsiklga olib keladi.

Adabiyotlar tahlili va metodologiya:

Qo'shma Shtatlarda yurak yetishmovchiligidan o'lim 2016-yilda barcha yurak-qon tomir o'limlarining 9,3 foizini tashkil etdi. Rossiyada yurak yetishmovchiligining tarqalishi 1998-yildagi 4,9 foizdan 2014-yilda 10,2 foizgacha oshdi. Surunkali yurak yetishmovchiligida -yurakning nasos funksiyasining pasayishi bir tomondan simpatoadrenal va renin-angiotensin-aldosteron, ikkinchi tomondan vazopressin va atriyal peptidlarning ikkilamchi faollashishiga olib keladi. Jarayon periferik va buyrak vazokonstriksiyasiga vositachilik qiladi, bu esa glomerulyar filtratsiya tezligining pasayishiga olib keladi, bu allaqachon pasaygan arterial to'ldirish bosimi bilan birgalikda renin-angiotensin-aldosteronning ikkilamchi faollashishiga olib keladi.

Renin-angiotensin-aldosteronning faollashishi aldosteron sekretsiyasini oshiradi va shu bilan proksimal nefron kanalchalari tomonidan natriy va suvning reabsorbtsiyasini kuchayishi tufayli to'qimalarda to'g'ri perfuzion bosimni ta'minlaydi. O'tkir yurak yetishmovchiligi qon aylanishini barqarorlashtirish uchun favqulodda choralarni talab qiladi. Qon aylanishining buzilishiga sabab bo'lgan sababga qarab, qon bosimini oshirish, yurak ritmini normallashtirish va og'riqni yo'qotish choralari ko'riladi. Keyingi strategiya yetishmovchilikni keltirib chiqaradigan kasallikni davolashni o'z ichiga oladi.

Natijalar:

Yurak yetishmovchiligi — inson o'limining eng ko'p uchraydigan sabablaridan biridir. Yurak yetishmovchiligida yurakning qisqaruvchi funktsiyasining pasayishi organizmning gemodinamik talablari va yurakning bu ehtiyojni qondira olishi orasidagi muvozanat buzilishiga olib keladi. Bu disbalans yurakni qonni arteriyalar tizimiga o'tkazish qobiliyatidan yurakka keladigan venoz oqim va miokard qonni tomirlarga haydash uchun yengib o'tishi kerak bo'lgan qarshilikning ustun bo'lishi bilan namoyon bo'ladi.

Muhokama:

Yurak yetishmovchiligi mustaqil yurak kasalligi hisoblanmaydi va tomirlar va yurakning turli patologiyalari asorati sifatida rivojlanadi: yurakning klapan

poroklari, ishemik kasallik, kardiomiopatiya, arterial gipertoniya va boshqalar. O'tkir yurak yetishmovchiligining rivojlanishi ko'pincha miokard infarkti, o'tkir miokardit, og'ir aritmiyalar (qorincha fibrillyatsiyasi, paroksizmal taxikardiya va boshqalar) fonida kuzatiladi. Bunda daqiqalik qon haydalishi va arterial tizimga qon kelishining keskin pasayishi kuzatiladi. O'tkir yurak yetishmovchiligi klinik jihatdan o'tkir tomir yetishmovchiligiga o'xshaydi va ba'zida o'tkir yurak kollapsi deb ataladi.

Xulosa:

Xulosa o'rnida shuni aytish joizki, yurak yetishmovchiligi hodisalarining yanada ortishi qon haydalishi hajmining kamayishi, qorinchalarda qoldiq qon miqdorining oshishi, diastola paytida ularning to'lib ketishi va miokard mushaklari tolasining ortiqcha cho'zilishi bilan tavsiflanadi. Qon aylanishini ta'minlash va qonni tomirlarga haydashga urinadigan miokardning doimiy zo'riqishi uning kompensator gipertrofiyasiga olib keladi. Biroq, ma'lum muddatga kelib miokardning zaiflashuvi, unda distrofiya va sklerozlanish jarayonlari rivojlanishi tufayli dekompensatsiya bosqichi boshlanadi. Miokardning o'zi qon va energiya ta'minotida yetishmovchilik seza boshlaydi.

Adabiyotlar ro'yxati:

1. Jamshidovich, A. S. GEPARIN DORINI TA'SIRINING XUSUSIYATLARI. TADQIQOTLAR, 2024.
2. Komilovich, E. B., & Jamshidovich, A. S. YURAK ISHEMIYASI. STENOKARDIYADA SHOSHILINCH TIBBIY YORDAM. ОБРАЗОВАНИЕ НАУКА И ИННОВАЦИОННЫЕ ИДЕИ В МИРЕ, 2024.
3. Jamshidovich, A. S., & Komilovich, E. B. ADVANTAGES OF THE DRUG HEPTRAL. DUNYODA TA'LIM FAN VA INNOVATSIYA G'OYALARI, 2024.
4. Ergashov, B. K. Arterial gipertenziya: muammoga zamonaviy qarash. Research Journal of Trauma and Disability Studies, 2023.